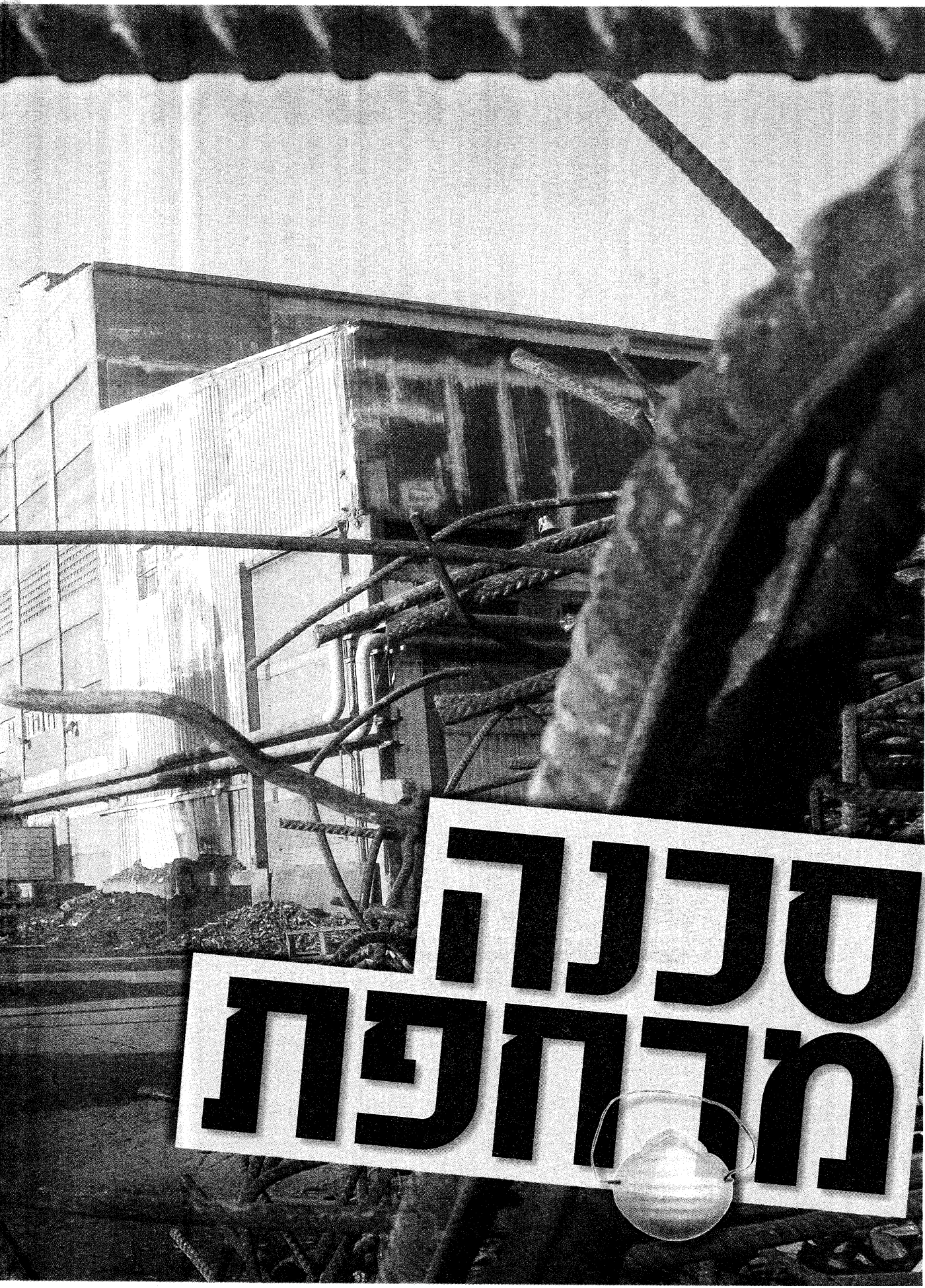

סכנה מרחפת

"היגשנו שאנחנו נלחמים
בסחנות דוח". ממעל
"חוד פלדה"

תחקיר 'ל ימים'

כבר שנים מתריעים תושבי קיבוץ כפר מסריק והסביבה על ענני אבק רעילים וריחות חריפים שעולים מהמפעל השכן "חוד פלדה". כעת מתברר: 1 התקן שקבע המשרד להגנת הסביבה מתיר למפעל הזה לפלוט דיאוקסינים בכמות השווה לשליש מזו שפולטים כל המפעלים המזהמים במטרופולין חיפה והקריות גם יחד. 2 בבדיקת פתע ביוני 2006 התגלתה ב"חוד פלדה" פליטת דיאוקסינים בכמות הגדולה פי עשרה מהתקן הנ"ל, או במילים אחרות: פי שלושה מכל המפעלים המזהמים במפרץ חיפה. 3 דיאוקסינים מוכרים כגורמים לסרטן, מחלות לב, סוכרת, לחץ דם גבוה ופגיעה בפוריות. 4 חלק מעובדי "חוד פלדה" מסתובבים בתוך ענני האבק הרעיל ללא מסכה

"אתה מעביר אצבע על תריסים, והיטים הכל אבק שחור". מימין: שלמה כץ לוחץ יד לליאורה אהרון בזמן המגנה, ועובד מפעל "חוד פלדה" בפעולה

אבק שחור ומטריד

מפעל "חוד פלדה" הוא ככן 50, אבל נראה מבוגר מגילו. גגו עשוי טלאים וסביבו ערימות פסולת וגרסאות ברזל. הוא אינו המפעל המזהם היחיד במפרץ, וכמו במקרים רבים קשה להוכיח קשר ישיר בינו לבין תחלואה באזור. עם זאת, קשה להתעלם מתחושת התושבים, המיוצגים על ידי ליאורה אהרון, מנכ"לית עמותת אל"ם (אורחים למען הסביבה בגליל), ורשף, בעבר יו"ר ועדת איכות הסביבה בקיבוץ. רבים מהתושבים מתלוננים על הרעש, על הריח ועל שיעול שסיבותיו לא ברורות. עוד הם טוענים לריבוי של תחלואות לב ואסתמה. אולם רבים מהם אימרים שמה שמטריד אותם בעיקר, זה דווקא מה שלא רואים.

"כשאני חוזרת אחרי הצהריים לקיבוץ ועדיין מרת בצומת מול המפעל, אני רואה לא פעם שכל האזור אפוף פליטה של אבק, ולפעמים עשן שחור", מספרת תלמה בידור, המשמשת כיו"ר ועדת איכות הסביבה בקיבוץ. "אתה מעביר אצבע על תריסים, והיטים – והכל אבק שחור". "הקיבוץ ירוק, מקסים ויפהפה עד שיוצאים החוצה", מוסיפה אליס רונה, תושבת כפר מסי' ריק. "אנחנו מרגישים כאילו אנחנו בית השחי של המדינה. מלבד זיהום וריח, הרעש בלתי נסבל. בתור אם מניקה אני ערה בשעות לא שעות, וכמעט כל הזמן הזה, ביום ובלילה, המי פעל עובר. זה נשמע כאילו כל הזמן משנעים מכות ענקיות ומפילים אותן לרצפה".

הפעילה ליאורה אהרון מספרת על שיחה שקיימה עם טכנאי מוגנים שעובד באזור תקופה ארוכה. כמות האבק שמצטברת על הפילטרים של המוגנים בקיבוץ כפר מסריק, סיפר לה הטכנאי, גדולה פי שלושה בממוקמות אחרים. "הפילטרים רבים די דומים לריאות", אמר לה. "את הפילטרים אפשר להחליף ולנקות, את הריאות לא".

נציגה ה"קואליציה לבריאות הציבור", עמותה סביבתית שמטרתה הפחתת התחלואה מזיהומים תעשייתיים בישראל ובעיקר במפרץ חיפה, אור מרים שנתונים ראשוניים שאספו על התחלואה בקיבוץ כפר מסריק מצביעים על תמותה מוגברת ממחלות לב. "לגבי סרטן מסוג לימפומה, שעל פי המחקר המדעי קשור לחשיפה לריאות סינים ופוראנים", הם מוסיפים, "נפות חיפה ועכו מובילות בהפרש גדול מעל הממוצע הארצי".

אבל לא רק תושבי האזור בסיכון. עובדי המי פעל נאלצים לחבוש על פניהם כל העת מסכות מגן מברז, שמטרתן לסנן את החלקיקים. שלטים על קירות המפעל מתריעים לא להסיר את המסכות, אולם בסיוור במפעל ניתן להיתקל בלא מעט עובדים שלא ממלאים את החובות. מנכ"ל החברה ויידה אורמ שאדם שיוצא לחמש דקות, לא תמיד טורח לשים מסכה. "אני נלחם בזה, אבל גם אני לא שם תמיד מסכה", הוא מודה.

בדיקה שהוזמן המפעל במאוס השנה העל-

עובדי המפעל נדרשים לחבוש מסכות מגן, אולם בסיוור במקום ניתן להיתקל בלא מעט עובדים שלא ממלאים את החובות. אומר שאדם שיוצא החוצה לחמש דקות, לא תמיד טורח לשים את המסכה. "אני נלחם בזה, אבל גם אני לא שם תמיד מסכה", הוא מודה

סינים שתשתלב במערכת לטיפול בגזי פליטה הקיימת, כך שבמידה שהבריקות יראו על חריגה מהתקן הנדרש, תותקן המערכת מיידית". לא ברור מרוע לא חייב המשרד להגנת הסביבה את המפעל להתקין מיד את המערכת לטיפול בריאוקסינים, והמתין עד שיתברר שיש חריגה. ארבעה חודשים אחר כך פתח המפעל את שערי תחת בעלים חדשים, חברת "חוד" לתעשיית מוצרי מתכת. בתוך זמן קצר עלה חשש שהמפעל החדש, "חוד פלדה", עדיין מזהם. ב-13 בדצמבר אותה שנה שלחה זיס מכתב למנכ"ל המפעל, ובו היא מורה לקיים בדיקה סביבתית בעיין החומר רים הנפלטים מהגג. בסוף אותו מכתב צוין כי, "אנו מודעים למאמצים הרבים שהונכם משקיעים לפתרון בעיית הפליטות הלא מקוריות מהמבנה ומעריכים אותם. יחד עם זאת, עד לפתרון הבעיה יש להשביט את מפעל ההתכה למעט למטרת בדיקה וטיפול למניעת הפליטות".

במשרד להגנת הסביבה טוענים היום כי בעקבות פנייתם או בוצעו במפעל איטום ושיפורים נוספים, וכי עד הסדרת העניין עבר המפעל בארץ פן חלקי, אך ורק כאשר כיוון הרוח היה מזרחי, כך שהפליטות לא הגיעו לאזורי אוכלוסייה. מנכ"ל חברת "חוד", אנדריו ויידה, אומר מנגד שהמפעל עבר בתקופה המדוברת, להעריכנו, כשבושעו שיעור באופן כמעט מלא לגמרי, כיוון ש"הרוחות היו תובתם".

מפעל ההתכה מחדש, אלא מבקש כי בהפעלתו יעמוד בתנאי המשרד לאיכות הסביבה". לרשף, נציג התושבים, יש הסבר איך קרה שהמשרד להגנת הסביבה שינה את עמדתו נגד פתיחתו המחודשת של המפעל. "היום אני מבין שהמשרד היה בעצם לכור", הוא אומר. "המפרק והיומים הבהירו שאם לא יקבלו עזרה לפתיחת המפעל, הם יכריזו על הקרקעות כבלתי רצויות. המשמעות היא שהקרקעות היו עוברות למדינה, שהייתה מפילה את התיק על המשרד להגנת הסביבה. זה הרכה כסף שאין למשרד. מאותה נקודה, בכל אופן, הרגשנו שהמשרד מרבה אחרת".

ואכן, במענה לפניית "ז' ימים" מאשר המשרד להגנת הסביבה כי, "במידה שהקרקעות בשטח המפעל לא היו נמכרות והיו מוכרות כלא רצויות, היה נשאר השטח ללא טיפול עד שהמדינה הייתה מממנת סקר קרקע וטיפול בויחום. לאור העלויות הגבוהות של הטיפול בקרקע, ההערכה הייתה שהשטח יישאר ללא טיפול במשך שנים רבות".

במאי 2004 העבירה דורית זיס, מנהלת תחום תעשיית במחוז צפון של המשרד להגנת הסביבה, רשימת דרישות לטיפול לפני פתיחת המפעל. בין השאר מתייחסת זיס לסכנת זיהום הריאוקסין. "ידוע בספרות", היא כותבת, "כי פליטות לאוריר ממפעלי התכה כוללות ריאוקסינים ופוראנים... יש להגיש כבר עכשיו תוכנית לטיפול בריאוקסין

מחלל הר הפסולת

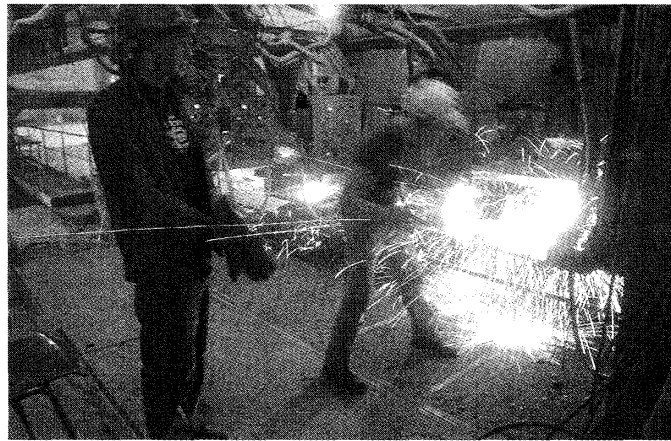

בשטח מפעל "חוד פלדה" יש עד היום הר פסולת גדול ורעיל, שנותר מהתקופה שבה היה המפעל בבעלות כור. אין מחלוקת על כך שר הר הפסולת מזהם את הסביבה ומסכן את הארמה ואת מקורות המים. למרות תכתובת רבה בעניין לאורך השנים, ולמרות הסכמה כי במימון פינני הפסולת יתחלקו המפרק והמשרד להגנת הסביבה, ברבר לא נעשה עד היום – באשמת המדינה. יש לציין כי המפעל החדש אינו מפנה לשם את הפסולת הרעילה שלו, אלא אוסף אותה בשקים מיוחדים ומעביר אותה לרמת חובב. אחרי שהמפעל נסגר לראשונה, פנה שלמה כץ בשם המשרד להגנת הסביבה ודרוש ממפרק החברה לרואג לפתרון הבעיה: "בשטח המפעל נמצאת ערימת פסולת גדולה, המורכבת מחרי

ומה קרה מאז הסכומים שהבטיחה המדינה למימון מציאת מעלות הפינוי עברו מסעיו לס' עיף בספרי התקציב, וההר נותר במקומו יותר מחמש שנים מאז שהתקבלה ההחלטה לממן את הפינוי. "דעות השירים אישרה העברת סכום של 21 מיליון שקלים למימון הפינוי", מסבירים השבוע במשרד להגנת הסביבה. "בידי המפרק קיים תקציב מכספי מכירת המפעל המיועד לתשלום הפינוי, ומיד עם העברת השתתפות המדינה על ידי משרד האוצר, יחל הפינוי". מנכ"ל המשרד כיום, שי אביטל, מבטיח שהמשרד עושה הכל כדי לפנות את הפסולת מהמקום. לדבריו, הם מתכוונים לשבת עם האוצר כדי להבטיח שהספק המיועד אכן יעבור. אחר כך יצטרכו לשלם גם בידור התקעקע.

סכנה מרחפת

"גם האוויר הנקי לכאורה עלול להכיל כמויות לא מבוטלות של חומרי זיהום מסוכנים". קיבוץ כפר מסריק (למעלה) ומפעל "חוד פלדה"

אליכם בריאות, בדרך כל תלונה. אין טעם שתשלחו מכתבים של יותר, כי יותר לקח יותר מה זה עניין אישי שלו. את מבינה?" אחרון: "בטח שזה עניין אישי שלו, הוא חי שם".

בשלב זה, כשרשף הבין שהמאבק הפך לאישי ונוכחותו עלולה להזיק, הוא ביקש להחליפו כני ציג הקיבוץ. היום הוא נושא בתואר היועץ לור עדה בקיבוץ, ומשתדל להימנע ממגע עם אנשי המשרד להגנת הסביבה.

עוני אבק מיתמרים

רק עכשיו, אחרי מאבק ממושך, מרגישים התושבים שמתייחסים בכובד אש לטענותיהם. לצערם, מתברר שלהתייחסות הרצינית יש סיבה. בקיץ האחרון, בעקבות טענות חוזרות של פעילי סביבה על מצב זיהום האוויר במפרץ חיפה, מינה השר להגנת הסביבה, גדעון עזרא, ועדה ברא בריקת הוועדה התמקדה בניהום אפשרי בשתי דרכים: פליטת דיאוקסינים דרך ארובות המפעל ופיזור לא מבוקר של אבק הנוצר תוך כדי תהליך התכת הפסולת ועיול להכיל ממוכת כבדות או דיאוקסינים.

ברוח מצוין כי כמות הדיאוקסינים שהתקן מאפשר למפעל לפלוט דרך הארובות בשנה שווה לכשליש מהדיאוקסינים שנפלטם בכל מטרופולין חיפה ממקורות תעשייתיים, אתרי אומרים ובר שני. ויהיה פה מצב שהשר יראה מה קורה במבנים ומבנהו ואני לא אצטרך להוכיח שאין לי אחות.

המחוז כץ למקום. את ביקורו הוא סיכם במכתב למנכ"ל המשרד: "שוב אני חוזר כי יותר רשף 'מקפץ' את אנשי המחוז ימים ולילות ללא כל סיבה". כץ ציין במכתבו שתיחקר אנשים רבים, שאישרו בפניו שאין כל ממצא חריג.

על התייחסות המשרד להגנת הסביבה לטע" נות התושבים ניתן ללמוד גם ממכתבה של ויס, הממונה על התעשיות. "באף אחד מביקוריי במי פעל לא הרחתי ריח כלשהו הקשור לתהליך ההי תכה", ציינה. "לעומת זאת, מספר פעמים הרחתי בשטח המפעל את חורפת של הקיבוץ בעוצמה חזקה. באזור מקורות רבים לריחות, ולא ניתן לקשור את התלונות על ריח בקיבוץ במפעל 'חוד פלדה'". הרעשים שעליהם מתלוננים בקי בוך, חוספה, מקורם ככל הנראה במפעל אחר.

אלא שביקור שערך צוות "7 ימים" במפעל לא משאיר ספק: הליך העבודה מלווה ברעשים עזים, ומעת לעת גם נפלטים ריחות לא קלים. הרוגמה הטובה ביותר להמחשת מערכת היחסים היא שיחת טלפון שהתקיימה בין מנהל המחוז כץ לבין הפעילה ליאורה אורון. בשיחה מספר כץ על ביקורו המתוכנן במפעל של השר לאיכות הסביבה דאז, שלום שמחון, ומבהיר כי הוא מוותר על נוכחותו של יותר רשף. כך נשמעו חלקים מהשיחה:

כץ: ...מחר אני מביא את השר...
אחרון: יותר יהיה שם?
כץ: השר יהיה שם.

אחרון: אבל יותר, אנשי כפר מסריק? כץ: למה שיריעל לו את המוח? יהיה לו שיר פוט עצמי שלו. בעיניים שלו... לא יהיה פה מצב של ויכוח, שאני אומר דבר אחד ואתם אומרים דבר שני. יהיה פה מצב שהשר יראה מה קורה במבנים ומבנהו ואני לא אצטרך להוכיח שאין לי אחות.

בהמשך אמר כץ במפורש: "אני מתייחס

**במשרד להגנת הסביבה
סוענים כי עד הסדרת
האיטום עבר המפעל באופן
חלקי, רק כאשר כיוון הרוח
מזרחי, כך שהפליטות לא
הגיעו לאזורי אוכלוסייה.
מנכ"ל החברה טוען מנגד
שהמפעל עבר באופן
כמעט מלא לגמרי, כיוון
ש"הרוחות היו לטובתם"**

**ככיר במשרד להגנת
הסביבה אומר ש"התנהלות
המחוז הצפונית לא הייתה
טובה. עכשיו הם מתנהגים
אחרת כי הם הבינו שטעו".
שי אביטל, המנכ"ל הנכנס:
"מרגע שהבנתי שיש שם
בעיה גדולה מיכולתו של
המחוז, זה עבר מיד
לטיפול מטה המשרד"**

(המשך תמונת עמוד)

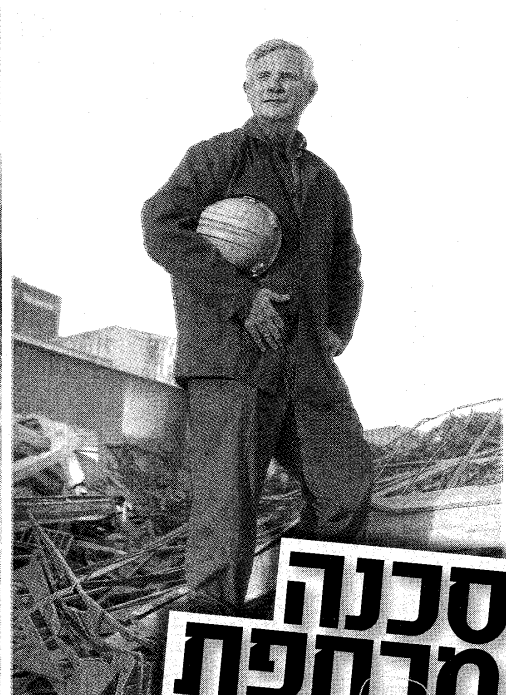
תה כי חמישה מתוך 13 עובדים שנבדקו נחשפו לרמות חריגות של מתכות. לגופם של העובדים הוצמד התג, שמרד את רמת חשיפתם לחומרים שעלולים להיות רעילים. מומחים מהטכניון שביצעו את הבדיקה עבור המפעל המליצו בין היתר להקפיד על אמצעי ההגנה האישיים. המנ"כ"ל ויירה טוען מנגד שהמינון מונע את הפגיעה גם בחשיפה גבוהה מהמותר.

עצבים של פלדה

מגובים בתמיכת תושבי האזור יצאו אחרון ורשף למאבק במפעל השכן, אלא שאו הם נדרמו לגלות שאת חלק ממאמציהם הם צריכים למקד בחיות אחרות: המשרד להגנת הסביבה. בתוך זמן קצר הוידרר המאבק בנציגי המשרד הממשלתי למחלוקות, לסחבת ואף להאשמות אישיות.

"מרגע שהמפעל חזר לעבוד, ראינו את אותן צרות שהיו לפני זה, וככל זאת במשרד להגנת הס"ב היה התעקשו שזה יותר טוב מפעם", משחזר רשף. "הייתי מקבל טלפונים מאנשים שהעידו: 'פה היה עשן, פה היה ריח'. הייתי בדרך, ממין ומעביר למי שרד להגנת הסביבה, אלא שהמערכת הציגה את המבצאים כהמצאות שלי. אחרי זה האשימו אותי שאני מחזיר, עושה חשבונות אישיים. חוסר הא מון איתי התחיל בעצם בשבוע הראשון לפתיחתו של המפעל. אז גם נולדה לי בת, שסבלה מבעיות נשימה. ילדה בת חצי שנה שהיו לה שיעולים כמו של אדם שמעשן 30 שנה. כתבתי מכתב מהבטן, ומאותו רגע החליטו שאני פרעל ממניץ אישי".

דבריו של רשף לא מתבססים על תחושות בלבד. בנובמבר 2005, לדוגמה, לאחר שטען כי קיבוץ כפר מסריק אפוף עשן שחור, הגיע מנהל

סכנה מרחפת

הקרב על הבית.
מנכ"ל חברת "חוד" אנדריי ויידה
(מימין) והתושב יזהר רשף

(המשך מעמוד קודם)

נים שנבקעו לו, הוא עדיין מפזיז כמויות עצומות של חומרי הרעיל.

הבעיה היא שהמפעל לא תמיד עומד בתקן. מאז תחילת 2005 ועד יוני 2006 נערכו במפעל "חוד פלדה" חמש בדיקות: שתי בדיקות פתע של המשדר להגנת הסביבה ושלוש בדיקות שגרתיות של המפעל עצמו. בבדיקת פתע שנערכה ב־22 ביוני השנה נמצא כי המפעל פולט פי 10 דיאוקסינינים מהתקן שנקבע לו. כלומר, "חוד פלדה", על פי אותה בדיקה, פלט פי שלושה דיאוקסינינים מכל מטרופולין חיפה. בבדיקת פתע נוספת שנערכה שלושה חודשים אחר כך, ב־28 בספטמבר, נמצא המפעל פולט פי חמישה דיאוקסינינים מהתקן שנקבע לו. במפעל מציגים מנגד בדיקה משלהם שנערכה יום לאחר הבדיקה האחרונה של המשדר, והמבציעה על כך שאין חריגות. לדבריהם, אין הברל בין בדיקות פתע לבדיקות מתואמות.

אבל זה לא הכל. גם באספקט השני שנבדק, פיזור אבק מזוהה באופן בלתי מבוקר, התוצאות מטרידות. מומחי הטכניון קבעו בדוח, כי "מקור ויזהר משמעותי הינו האבק הנוצר תוך כדי תהליך התכת הפסולת. אבק זה מכיל מתכות כבדות וכן נספחות אלוז מולקולות הדיאוקסינים. ההעי רכה היא כי חלק גדול מהדיאוקסינים הנפלטם מוציאים במצב סחוף על חלקיקי אבק, כך שגם אם אחוז אחד מהאבק נפלט לסביבה, יוכפל שטף הדיאוקסינים (שנפלט לאוויר העולם)".

כדי למנוע את הויהם, אמור המפעל לראוג לשאיבת כל האוויר המאובק ולפליטתו באופן מבוקר אחרי סינון. מצב של תת-לחץ פנימי אמור לגרום לכך שאוויר לא ייצא החוצה ממפעל דרך התפתחות אלא יישאב פנימה. אלא שדרישות אלה לא התקיימו. צוות הטכניון בראשות פרופ' אבנימלך (לשעבר המדען הראשי של המשדר), שסייר במקום עם פרופ' גידי גרדר, מומחה מה סוכנות להגנת הסביבה האמריקאית (EPA) ועם ד"ר ברנרדה פינקלשטיין מאיגוד ערים לאיכות הסביבה בחיפה תיעד "פיזור אבק בלתי מבוקר, הנובע מחוסר איטום של אולם הייצור, והנפח העצום של חלל הייצור שמתמלא בשאב האוויר". אגב, לא צריך את מומחי הטכניון כדי לקבוע שהמפעל לא איטום. מבט של אורח לרגע מגלה כי חלק מלוחות הגג החולפים בחישים ובאחרים נשעב וקבע שגג המפעל וקירותיו ההיצוניים דו-לפים ופתוחים חלקית. רואים בצורה ברורה ענני אבק מיתמרם כלפי מעלה דרך הגג והקירות". בדוח עוד נקבע כי התנאים במפעל מעודדים את יצירת אפקט תהליחן הדורש. "המפי על פרז בדרלות רחבות, כך ששאיבת האוויר הקיימת באולם כלל אינה מביאה ליצירת תת-לחץ. להפך, ניתן היה להרגיש ברוח ההיצונית הנושבת בתוך המבנה".

הגנים שנפלטם מארובות המפעל עוברים דרך פילטרים שנקראים "בתי שקים". שקי האבק, שמכילים בדרך כלל מתכות כבדות ודיאוקסינים, שנשלחים לאתר הפסולת הרעילה ברמת חובב. הוועדה קבעה שיטת פריקת האבק לתוך השקים לא יעילה מספיק ומאפשרת דליפה ניכרת מחוץ לשק. בשעה שביקרו ראינו עובד המסלק משם את האבק במטאטא תוך כדי העלאת ענני אבק, שמהווה פסולת יעילה".

עוד נכתב בדוח, כי "אבק התהליך שאינו נלכד מתפזר בשטח המפעל. האבק מתרומם אחר כך לאוויר על ידי תנועת כלי רכב וכלי עבודה בשטח, ואחר כך יכול להתפזר מעבר לשטח המפעל ליצור עננה סביבתית גדולה יותר. מכאן שגג האוויר הנקי לכאורה עלול להכיל כמויות לא מבוטלות של חומרי ויזהר מסוכנים".

דוחות מתיינים באזהרה הבאה: "אנו רואים את הפיזור הביתי מבוקר של אבק התהליך בחומרה רבה. אבק זה מכיל חומרי ויזהר יעילים ומסוכנים לבריאות הציבור. יתר על כן, בניגוד לאוויר הנפלט מהתאורה ונמחל בנפח אוויר גדול מאוד, פיזור האבק בחלקו הגדול הינו פיזור מקומי, כך שהגוף עלול להיות מרוכז ומשמעותי באזורים הסמוכים למפעל. כל דרייה במיצוי השיפורים

הנדרשים עלולה לעלות בנזקים חמורים לציבור. להערכתנו לא מדובר בפעולה מאוד מורכבת". ברוח שהוציא המשדר להגנת הסביבה על מפעלים שחרגו מהתקן בשנת 2005 מופיע גם "חוד פלדה". מתברר שבבדיקה שנערכה במאוס 2005 נמצאה בו חריגה במתכת סטוג מנגן.

התושבים תשלמים

הצוות של פרופ' אבנימלך הגיע למסקנות החמורות הנ"ל אחרי ביקור אחד בלבד במפעל – שנערך למרבה הצער רק אחרי שנים של מהמאות תושבי האזור. "כל הזמן הרגשנו שאנו נלחמים בטחנות רוח", אומר רשף. "מזל הבית שלנו עמד מפעל, שהוא אחד המזהמים הגדולים במדינה, והמשדר להגנת הסביבה בתוך להגן קודם כל על התעשייה המזהמים ולא עליו".

"כל מי שגר באזור שלנו", מוסיפה אהרון, "צריך להביא בחשבון שבגלל מפעלים שמהווים בניגוד לתקנים, הוא עלול להפחית משנות חייו. באשר לתינוקות וילדים, הנזק גדול פי כמה. אנחנו משלמים בבריאותנו את מחיר ההתנגדות הממשלתית הכושלת מול המפעל".

ומה עכשיו בינתיים, המפעל ממשיך לעבוד. האמת היא שקשה לבוא בטענות אל הנהלת המפעל, שמקפידה למלא את דרישות המשדר להגנת הסביבה. אלא שעד לקבלת הממצאים החמורים לאחרונה, איש לא הקשה עליהם ולא דרש שיפורים מרחיקי לכת. עכשיו, כשסכנת כניסה מרחפת מעל המפעל בחשבות רוח ועדת אבנימלך, הודו שם לבצע כמה שינויים דרמטיים. לרגמה, הציבו במפעל מתקן חורקת פחם פעיל שאמור למנוע פליטות חומרים מסוכנים. בדוח אבנימלך, אגב, נכתב שלא בטוח שמתקן זה יפתור את כל הבעיות.

גם במשדר להגנת הסביבה נזכרו עכשיו לשינוי את הגישה. בכיר במשדר אמר, "ההתנגדות של החמו הצפוני לא הייתה טובה. עכשיו הם מתנהגים אחרי כי הם הבינו ששטח". שי אבי טל, שנכנס לתפקיד מנכ"ל המשדר לפני חודשים מספר, אומר שאחרי מפגש עם התושבים ואנשי המפעל הבין שצריך להתייחס למפעל כמו שמי תיחסיים לזמרת חובב. "מרגע שהבנתי שיש בעיה גדולה מיכולת המחזר, זה עבר מיד, כמו הטיפול ברמת חובב, לטיפול מההמשדר". בדוח אבנימלך מוצע לקבוע לוח זמנים של שלושה עד שישה חודשים לטיפול בליקויים. תעשייה בישראל תוך הקפדה על תקנים סביבתיים, שימוש בטכנולוגיות מתקדמות שזוכו בעולם בהקפדה על תגובות של אספ ליקויים. אולם, במקרה שבו נמצא כי התעשייה לא עומדת בדרישות אלו או שאין פתרון סביבי, יש לנקוט בשיטה של סגירת המפעל".

לפני כמה חודשים חלה יזהר רשף בסרטן. הוריו לגילוי מוקדם הוא מקווה לנצח את המחלה. הלהמח במחלה, הוא מאמין, יהיה קלה מהמלחמה במפעל השכן ובמשדר להגנת הסביבה. ■

תגובות

מפעל "חוד פלדה": עמדתו ואנחנו עומדים בתקנים

"להבנת, בכל התקופה עמדתו ואנחנו ממשיכים לעמוד בתקנים", מגיב לטענות מנכ"ל חברת "חוד", אנדריי ויידה, במהלך סיור שהוא עורך לנו במפעל המתכות. "הדבר היחיד שקרה זה שתי בדיקות של המשדר שחרגו חריגה. בדיקה שעשינו בצמוד לבדיקה של המשדר הוכיחה שאין חריגה בכלל. זה מעלה שאלות לגבי הבדיקה של המשדר. אין סיבה שהיו כאן דיאוקסינים, שמקורם בשיטת דבריה אורגניים. יכול להיות שבגורמים יש דברים אורגניים, אבל אנחנו ממיינים. בכל אופן, וגם אם אני צודק, נבנה פה מתקן לטיפול דיאוקסינים כדי שלא יהיה ויכוח".

על מסקנות דוח אבנימלך אומר ויידה: "אפילו אם נקבל שכל מה שכתוב בדוח נכון – הכל מטופל. לגבי עניין תת-לחץ שאמרו שזה לא קיים אצלנו – אנחנו פועלים בטכנולוגיה הטובה ביותר שקיימת. שיקמנו את בית השקים הישן של המפעל הקודם והקמנו עוד אחד. היום נראה שזה לא מספיק, וכנראה נרכוש עוד בית שקים עם מערכת שאיבה. הקמנו עכשיו גם מבנה סביב בית השקים, שמטרתו לאטום את האבק שנופל".

במהלך הסיור במפעל מצביע ויידה על מקומות בגג ובקירות שמהם הייתה דליפה, ומראה כיצד נאטמו מחדש. חלק מהגג שהיה בעבר מצולק בתיוונים הוחלף לגמרי, כמו חלק מהקיר רות והרלתות. "בתחלה שיפצנו את הגג, לא החלפנו הכל. זה עולה מיליונים", הוא מסביר. "מאז הרחו החלפנו חלקים בגג בעלות של 350-400 אלף שקל".

כשהוא נשאל מדוע כל זה לא נעשה קודם, אומר ויידה: "כל הזמן טיפלנו. התיקון של הגג נחתם עוד לפני שהאנשים של אבנימלך היו כאן".

על הבדיקות שנעשו לעובדי המפעל והתוצאות החריגות שנמצאו אצל כמה מהם משיב ויידה: "גם מי שבוצא אצלו חריגה, זה הוא היה מוגן, לא קרה לו כלום". ויידה גם טוען שב"טמפרטורות שבהן המפעל עובד, אין ריח חריג. לטענתו, בדיקות רעש שנעשו בכפרי-מסריק העלו שאין הברל בין רמת הרעש כשהמפעל פועל וכשהמפעל מושבת.

לויידה יש רק דברים טובים להגיד על המשדר להגנת הסביבה. "התושבים חושבים שהמשדר משרת את התעשייה, אבל הוא מטפל בעניין באופן הוגן, הם דורשים מאיתנו לעמוד בתקן, וזה מה שאני עושה".

המשדר להגנת הסביבה: נשקול הפסקת פעילויות מזהמות

"הסכמה לפתיחת המפעל לאחר שהובהר שיותקנו בו כל הטכנולוגיות המתקדמות ביותר להפעלת מתקן להכתב ברזל מסוג זה", מביים במשדר להגנת הסביבה. "פתיחת המפעל לוותה בפיקוח רציף של אנשי המקצוע במשדר ובבקרה של הקמת הטכנולוגיות. המשדר דרש מלכתחילה עמידה בתקן פליטה מחמיר ביותר לדיאוקסינים. המשדר, כמו רשויות מקבילות לו בעולם, אינו מכתיב את אופן העמידה ואת הטכנולוגיה. בימים אלה, לאחר שגמא כי יש להוסיף מתקנים נוספים לטיפול לטווח ויזהר אורח, נדרש המפעל להכין בתוך חודש ימים מערכת לטיפול בדיאוקסינים. במידה שלא יבוצעו פעולות אלה, המשדר ישקול הפסקת פעילויות מזהמות במפעל, לרבות השבתתו. אין כוונת המשדר בשלב זה להשבת את המפעל".

על טענות התושבים לגבי אופן הטיפול בתלונותיהם על ידי שלמה כץ, משיב המשדר להגנת הסביבה כי "מנהל מחוז צפון נמצא בקשר רציף עם כל אנשי הקיבוץ, לרבות תלמה כנרדור, ויודע איכות הסביבה בקיבוץ, ויזהר רשף, שאף שיבה אותו מספר פעמים, כולל לאחרונה. מנהל המחוז יום באופן אישי את שירות התלפון עם יזהר, וזאת על מנת לנסות לפתור ביחד את הבעיות במפעל. מנהל המחוז רואה בפעולות האחרים חשיבות מאין כמותה וימשיך לשאת פעולה לאורך כל הדרך עם פעילות זו".

בעניין דוח אבנימלך נמסר בתגובה, כי "הדוח אינו מאשש את טענות התושבים. מקור הפליטה המרכזי של המפעל הוא ארובת תהליך ההתכה. לגבי מקור עיקרי זה תומך דוח אבנימלך בפעולות ובתקן שקבע המשדר. לגבי מקורות הפליטה המשניים, כגון פליטות לא מוקדמות מחצר הגרוטאות או מאולם ההתכה, תומך הדוח בדיקת המשדר מהמפעל לצמצום פליטות ממקורם אלו. בכל הבדיקות, על לבדיקת האחרונה, עמד המפעל בתקנים הנדרשים בתנאי רישיון העסק לדיאוקסינים. על פי בדיקות סביבתיות שעשה המשדר, אין הוכחה לקיום נזק לבריאות הציבור. ככוונתו להמשיך לבצע בדיקות סביבתיות על מנת לעקוב אחר השפעת המפעל על סביבתו".